İSLÂM AKÎDESİNİN ESASLARININ BİRİNCİSİ ALLAH -AZZE VE CELLE-'YE ÎMÂN

﴿ أصول العقيدة الإسلامية: الأصل الأول الإيمان بالله عز وجل ﴾

[Türkçe — Turkish — تركي]

Salih b. Fevzân el-Fevzân

Terceme : Muhammed Şahin

Tetkik : Ali Rıza Şahin

2010 - 1431

islamhouse.com

﴿ أصول العقيدة الإسلامية: الأصل الأول الإيمان بالله عز وجل ﴾

« باللغة التركية »

صالح بن فوزان الفوزان

ترجمة: محمد مسلم شاهين

مراجعة: علي رضا شاهين

2010 - 1431

islamhouse.com

بسم الله الرحمن الرحيم

Ey müslüman!

Bilmelisin ki -Allah beni ve seni hayırlı amellerde muvaffak kılsın-, cehennem azabından kurtulacak fırka,Ehl-i sünnet vel-cemaatin akîdesi olan İslâm akîdesinin esasları şunlardır: Allah'a, meleklerine, kitaplarına, elçilerine, âhiret gününe, kaderin hayır ve şerrine îmân etmektir.

Bu esaslara Kur'an ve sünnetten birçok nas delâlet etmiş, İslâm ümmeti de bu esaslar üzerinde oybirliğine varmıştır.

Nitekim Allah Teâlâ bu konuda şöyle buyurmuştur:

﴿ ۞ لَّيْسَ ٱلْبِرَّ أَن تُوَلُّوا۟ وُجُوهَكُمْ قِبَلَ ٱلْمَشْرِقِ وَٱلْمَغْرِبِ وَلَٰكِنَّ ٱلْبِرَّ مَنْ ءَامَنَ بِٱللَّهِ
وَٱلْيَوْمِ ٱلْءَاخِرِ وَٱلْمَلَٰٓئِكَةِ وَٱلْكِتَٰبِ وَٱلنَّبِيِّۦنَ ... ﴾ [سورة البقرة من الآية :١٧٧]

"Allah katında, (namazda iken Allah'ın emri olmadan) doğu veya batıya yönelmeniz iyilik değildir.İyiliğin her türlüsü o kimsenin yapmış olduğu iyiliktir ki, Allah'a, âhiret gününe, meleklere, kitaplara ve peygamberlere îmân eder."[1]

Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur:

﴿ ءَامَنَ ٱلرَّسُولُ بِمَآ أُنزِلَ إِلَيْهِ مِن رَّبِّهِۦ وَٱلْمُؤْمِنُونَ ۚ كُلٌّ ءَامَنَ بِٱللَّهِ وَمَلَٰٓئِكَتِهِۦ
وَكُتُبِهِۦ وَرُسُلِهِۦ لَا نُفَرِّقُ بَيْنَ أَحَدٍ مِّن رُّسُلِهِۦ ۚ وَقَالُوا۟ سَمِعْنَا وَأَطَعْنَا ۖ غُفْرَانَكَ رَبَّنَا
وَإِلَيْكَ ٱلْمَصِيرُ ﴿٢٨٥﴾ ﴾ [سورة البقرة الآية :٢٨٥]

"Elçi (Muhammed -sallallahu aleyhi ve sellem-) Rabbi tarafından kendisine indirilene îmân etti. Müminler de îmân ettiler. Onlardan her biri Allah'a, meleklerine, kitaplarına ve elçilerine îmân ettiler. 'Allah'ın elçilerinden hiçbiri arasında ayırım yapmayız.İşittik ve îmân ettik.Ey Rabbimiz!Bizi(m günahlarımızı) bağışla.Dönüş(ümüz de yalnızca) sanadır' dediler."[2]

---

[1] Bakara Sûresi:177

[2] Bakara Sûresi:285

﴿ يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓاْ ءَامِنُواْ بِٱللَّهِ وَرَسُولِهِۦ وَٱلۡكِتَٰبِ ٱلَّذِي نَزَّلَ عَلَىٰ رَسُولِهِۦ وَٱلۡكِتَٰبِ ٱلَّذِيٓ أَنزَلَ مِن قَبۡلُۚ وَمَن يَكۡفُرۡ بِٱللَّهِ وَمَلَٰٓئِكَتِهِۦ وَكُتُبِهِۦ وَرُسُلِهِۦ وَٱلۡيَوۡمِ ٱلۡأٓخِرِ فَقَدۡ ضَلَّ ضَلَٰلَۢا بَعِيدًا ﴿١٣٦﴾ ﴾ [سورة النساء الآية :١٣٦]

"Ey îmân edenler! (Kesin olarak îmân ettiğiniz) Allah'a ve elçisine ve daha önce (elçilere) indirdiği kitaplara îmân (etmeye devam) edin. Kim Allah'ı, meleklerini, (insanlığın hidâyeti için indirmiş olduğu) kitapları, (risâlet görevini tebliğ etmek için seçtiği) elçilerini ve (ölümden sonra hesaba çekilecekleri) âhiret gününü inkâr ederse, hiç şüphe yok ki (dinden çıkmış ve) hak yoldan çok uzaklaşmış olur."[1]

﴿ إِنَّا كُلَّ شَيۡءٍ خَلَقۡنَٰهُ بِقَدَرٖ ﴿٤٩﴾ وَمَآ أَمۡرُنَآ إِلَّا وَٰحِدَةٞ كَلَمۡحِۭ بِٱلۡبَصَرِ ﴿٥٠﴾ ﴾

[سورة القمر الآيتان :٤٩–٥٠]

"Muhakkak ki biz, her şeyi bir ölçüye göre yarattık. Bizim buyruğumuz, bir anlık bakış gibi, bir tek sözden başka bir şey değildir (Yani o şeye ol deriz, o şey de hemen oluverir)."[2]

Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem-'den rivâyet edilen sahih bir hadiste o şöyle buyurmuştur:

((اَلْإِيمانُ أَنْ تُؤْمِنَ بِاللهِ، وَمَلاَئِكَتِهِ، وَكُتُبِهِ، وَرُسُلِهِ، وَالْيَوْمِ الْآخِرِ، وَتُؤْمِنَ بِالْقَدَرِ خَيْرِهِ وَشَرِّهِ.)) [رواه البخاري و مسلم]

"Îmân; Allah'a, meleklerine, kitaplarına, elçilerine, âhiret gününe, kaderin hayır ve şerrine îmân etmendir."[3]

Bu altı büyük esas, îmânın rükünleri olarak adlandırılmaktadır. Allah Teâlâ tarafından gönderilen elçiler ve şeriatlar, bu esaslar üzerinde ittifak etmişler ve bunlar için semâvî kitaplar indirilmiştir. Bu esasların hepsini veya bir kısmını ancak İslâm dâiresinden çıkan ve kâfirlerden olan kimseler inkâr etmişlerdir.

---

[1] Nisâ Sûresi:136

[2] Kamer Sûresi: 49-50

[3] Müslim'in, Cebrâil -aleyhissselâm-'ın dînin merhaleleri hakkında Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem-'e sorular sorduğu Ömer'den-Allah ondan râzı olsun- rivâyet ettiği hadistir. Îmân Kitabı, bab:1, hadis no:93. (1/101). Ayrıca bu hadise benzer bir hadisi Buhari ve Müslim Ebû Hureyre'den -Allah ondan râzı olsun- rivayet etmişlerdir.

Nitekim Allah Teâlâ bu konuda şöyle buyurmuştur:

﴿ إِنَّ ٱلَّذِينَ يَكۡفُرُونَ بِٱللَّهِ وَرُسُلِهِۦ وَيُرِيدُونَ أَن يُفَرِّقُواْ بَيۡنَ ٱللَّهِ وَرُسُلِهِۦ وَيَقُولُونَ نُؤۡمِنُ بِبَعۡضٖ وَنَكۡفُرُ بِبَعۡضٖ وَيُرِيدُونَ أَن يَتَّخِذُواْ بَيۡنَ ذَٰلِكَ سَبِيلًا ١٥٠ أُوْلَٰٓئِكَ هُمُ ٱلۡكَٰفِرُونَ حَقّٗاۚ وَأَعۡتَدۡنَا لِلۡكَٰفِرِينَ عَذَابٗا مُّهِينٗا ١٥١ وَٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ بِٱللَّهِ وَرُسُلِهِۦ وَلَمۡ يُفَرِّقُواْ بَيۡنَ أَحَدٖ مِّنۡهُمۡ أُوْلَٰٓئِكَ سَوۡفَ يُؤۡتِيهِمۡ أُجُورَهُمۡۚ وَكَانَ ٱللَّهُ غَفُورٗا رَّحِيمٗا ١٥٢ ﴾ [سورة النساء الآيات :١٥٠-١٥٢]

"Şüphesiz ki (yahûdi ve hıristiyanlardan) Allah'ı ve elçilerini inkâr edenler, (îmân konusunda) Allah ile elçilerini birbirinden ayırmak isteyenler, 'bir kısmına îmân ederiz, ama bir kısmını inkâr ederiz', diyerek bu ikisinin (îmân ve küfür) arasında bir yol tutmak isterler.İşte onlar, gerçek kâfirlerdir.Biz, kâfirlere alçaltıcı bir azap hazırlamışızdır. Allah'a ve elçilerine îmân eden ve onlardan birini diğerinden ayırmayanlara (gelince), işte onlara Allah mükafatlarını mutlaka verecektir. Allah, çok bağışlayıcı ve merhametlidir."[1]

BİRİNCİ ESAS: ALLAH -AZE VE CELLE-'YE ÎMÂN

Allah -azze ve celle-'ye îmân, îmân esaslarının en önemlisi ve temelidir.

Allah -azze ve celle-'ye îmân; Allah'ın her şeyin Rabbi ve sahibi, yegâne yaratıcı olduğuna, kâinattaki her şeyi O'nun çekip çevirdiğine, ibâdete yalnızca O'nun lâyık olduğuna ve ortağının bulunmadığına, O'nun dışında ibâdet edilen her ilâhın ve o ilâha yapılan ibâdetin bâtıl olduğuna îmân etmek demektir.

Nitekim Allah Teâlâ bu konuda şöyle buyurmuştur:

﴿ ذَٰلِكَ بِأَنَّ ٱللَّهَ هُوَ ٱلۡحَقُّ وَأَنَّ مَا يَدۡعُونَ مِن دُونِهِۦ هُوَ ٱلۡبَٰطِلُ وَأَنَّ ٱللَّهَ هُوَ ٱلۡعَلِيُّ ٱلۡكَبِيرُ ٦٢ ﴾ [سورة الحج الآية :٦٢]

"Böyledir. Çünkü Allah, hakkın tâ kendisidir.(Müşriklerin) O'nun dışında kendisine ibâdet ettikleri (hiçbir fayda ve zararı olmayan) şey ise, bâtılın tâ kendisidir. Gerçek şu ki Allah, (kullarından) yücedir, büyüktür."[2]

---

[1] Nisâ Sûresi: 150-152
[2] Hac Sûresi:62

Yine, Allah-azze ve celle-'ye îmân; Allah Teâlâ'nın kemâl sıfatlar ve yüce vasıflarla vasıflanmış olduğuna, O'nun her türlü noksanlık ve kusurdan münezzeh olduğuna îmân etmek demektir.

İşte bu, tevhîdin üç türü diye bilinen rubûbiyet tevhîdi, ulûhiyet tevhîdi, isim ve sıfatlar tevhîdidir.

Dolayısıyla Allah Teâlâ'ya îmân; tevhîdin üç türünü de içerir. Çünkü Allah'a îmânın anlamı; Allah Teâlâ'nın rubûbiyet, ulûhiyet ve kendisine ait olan isim ve sıfatlarda O'nun vahdâniyyetine kesin bir şekilde inanmak demektir.

RUBÛBİYET TEVHÎDİ:

Âlemi yaratanın, her şeyi çekip çevirenin, diriltenin, öldürenin, rızık verenin, güç ve kuvvet sahibinin yalnızca Allah Teâlâ olduğunu ikrar etmektir.

Rubûbiyet tevhîdini ikrar etmek, insanın fıtratında yerleşiktir. Geçmiş ümmetlerden buna itiraz eden neredeyse olmamıştır.

Nitekim Allah Teâlâ bu konuda şöyle buyurmuştur:

﴿ وَلَئِن سَأَلْتَهُم مَّنْ خَلَقَهُمْ لَيَقُولُنَّ ٱللَّهُ فَأَنَّىٰ يُؤْفَكُونَ ﴿٨٧﴾ ﴾ [سورة الزخرف الآية :٨٧]

"(Ey elçi!) **Onlara** (müşriklere) **kendilerini kimin yarattığını sorarsan,** '(Bizi) **muhakkak ki Allah** (yarattı)' **diyeceklerdir. O halde nasıl** (Allah'a ibâdet etmekten) **saptırılıyor** (ve başkasını ortak koşuyor)**sunuz.**"[1]

Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur:

﴿ وَلَئِن سَأَلْتَهُم مَّنْ خَلَقَ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضَ لَيَقُولُنَّ خَلَقَهُنَّ ٱلْعَزِيزُ ٱلْعَلِيمُ ﴿٩﴾ ﴾

[سورة الزخرف الآية :٩]

"(Ey elçi!) **Onlara** (müşriklere) **gökleri ve yeri kim yarattı? diye sorarsan; 'Muhakkak ki onları güçlü ve her şeyi en iyi bilen Allah yarattı' diyeceklerdir.**"[2]

Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur:

---

[1] Zuhruf Sûresi: 87
[2] Zuhruf Sûresi: 9

﴿ قُلْ مَن رَّبُّ ٱلسَّمَـٰوَٰتِ ٱلسَّبْعِ وَرَبُّ ٱلْعَرْشِ ٱلْعَظِيمِ ﴿٨٦﴾ سَيَقُولُونَ لِلَّهِ ۚ قُلْ أَفَلَا تَتَّقُونَ ﴿٨٧﴾ ﴾ [سورة المؤمنون الآيتان :٨٦-٨٧]

"(Ey elçi! Onlara) **De ki: Yedi kat göklerin Rabbi ve büyük Arşın Rabbi kimdir? 'Muhakkak ki Allah' diyeceklerdir. O halde onlara de ki:** (Başkasına ibâdet ederseniz) **O'nun azabından korkmaz mısınız?"**[1]

Kur'an-ı Kerîm'de bunun örneği çoktur.Allah Teâlâ, müşriklerin, kendisinin yegâne Rab olduğunu, yaratma, rızık verme, diriltme ve öldürmede yalnızca kendisinin olduğunu itiraf ettiklerini belirtmektedir.

Rubûbiyet tevhîdini ve Rabbin varlığını,ümmetlerden anormal olanların dışında kimse inkâr etmemiştir. Onlar da görünüşte Rabbi inkâr etmiş olmalarına rağmen içlerinde ve kalplerinde O'nun Rab oluşunu itiraf etmişlerdir. Onların Rabbi inkâr etmeleri ise, inat etme babındandır.

Nitekim Allah Teâlâ, Firavun'un büyüklenerek şöyle dediğini zikretmiştir:

﴿ وَقَالَ فِرْعَوْنُ يَـٰٓأَيُّهَا ٱلْمَلَأُ مَا عَلِمْتُ لَكُم مِّنْ إِلَـٰهٍ غَيْرِى ... ﴾

[سورة القصص من الآية :٣٨]

"Firavun dedi ki: Ey ileri gelenler! Sizin için benden başka (ibâdete lâyık) **bir ilâh olduğunu bilmiyorum** (tanımıyorum)."[2]

Musa -aleyhisselâm- da Firavun'a şöyle hitap etmiştir:

﴿ قَالَ لَقَدْ عَلِمْتَ مَآ أَنزَلَ هَـٰٓؤُلَآءِ إِلَّا رَبُّ ٱلسَّمَـٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ بَصَآئِرَ وَإِنِّى لَأَظُنُّكَ يَـٰفِرْعَوْنُ مَثْبُورًا ﴿١٠٢﴾ ﴾ [سورة الإسراء الآية :١٠٢]

"(Musa) **dedi ki:** (Ey Firavun!) **Pekala biliyorsun ki bunları** (elçiliğimin doğruluğuna şehâdet eden dokuz mucizeyi[1]) **birer ibret olmak üzere göklerin ve yerin Rabbi indirdi. Ey Firavun! Ben de senin gerçekten helâk olacağını biliyorum."**[2]

---

[1] Mü'minûn Sûresi: 86-87

[2] Kasas Sûresi: 38

Başka bir âyette şöyle buyurmuştur:

﴿ وَجَحَدُوا۟ بِهَا وَٱسْتَيْقَنَتْهَآ أَنفُسُهُمْ ظُلْمًا وَعُلُوًّا ۚ فَٱنظُرْ كَيْفَ كَانَ عَـٰقِبَةُ ٱلْمُفْسِدِينَ ﴿١٤﴾

﴾ [سورة النمل الآية :١٤]

"**Kendileri bunlara** (kalpleriyle) **yakînen inandıkları halde, zulûm ve kibirlerinden dolayı** (dilleriyle) **inkâr ettiler.** (Ey elçi! Allah'ın âyetlerini inkâr eden ve yeryüzünde) **bozgunculuk yapanların akibetinin** (Allah onları denizde boğduğu zaman) **nice olduğuna bir bak!**"[3]

Onlar, Allah Teâlâ'yı inkârlarında hiçbir delile dayanmamışlar, aksine kibirlerinden dolayı O'nu inkâr etmişlerdir.

Nitekim Allah Teâlâ bu konuda şöyle buyurmuştur:

﴿ وَقَالُوا۟ مَا هِىَ إِلَّا حَيَاتُنَا ٱلدُّنْيَا نَمُوتُ وَنَحْيَا وَمَا يُهْلِكُنَآ إِلَّا ٱلدَّهْرُ ۚ وَمَا لَهُم بِذَٰلِكَ مِنْ عِلْمٍ ۖ إِنْ هُمْ إِلَّا يَظُنُّونَ ﴿٢٤﴾ ﴾ [سورة الجاثية الآية :٢٤]

"**Onlar** (müşrikler, ölümden sonraki dirişi yalanlayarak) **şöyle dediler: Hayat, ancak bu dünya hayatında yaşadığımız hayattır** (bu hayattan başka hayat yoktur)**. Biz, ölürüz ve yaşarız. Bizi ancak zaman helâk eder. Onların bu konuda hiçbir bilgisi yoktur. Onlar ancak zanla konuşmaktadırlar.**"[4]

Bu sebeple müşrikler, Allah Teâlâ'yı inkâr ederken herhangi bir bilgiye, işittikleri bir şeye veya akla veyahut da fıtrata dayanarak inkâr etmemişlerdir.

Bu kainat ve onda olup biten olaylar, Allah Teâlâ'nın birliğine ve O'nun rubûbiyetine şâhitlik etmektedir. Öyle ki her yaratılanın bir yaratıcısı, her hadisenin de onu meydana getiren birisinin olması gerekir.

Nitekim Allah Teâlâ onlar hakkında şöyle buyurmuştur:

---

[1] Musâ-aleyhisselam-'ın dokuz mucizesi şunlardır: Yılanlaşan âsâ, ışık veren el, kıtlık, ürünlerin eksilmesi, tufan, çekirge, ekin böceği, kurbağa ve kandır. (Çeviren)

[2] İsrâ Sûresi: 102

[3] Neml Sûresi: 14

[4] Câsiye Sûresi: 24

﴿ أَمۡ خُلِقُواْ مِنۡ غَيۡرِ شَيۡءٍ أَمۡ هُمُ ٱلۡخَٰلِقُونَ ٣٥ أَمۡ خَلَقُواْ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلۡأَرۡضَۚ بَل لَّا يُوقِنُونَ ٣٦ ﴾ [سورة الطور الآيتان :٣٥-٣٦]

"Onlar (müşrikler), hiçbir şey (bir yaratıcı) olmadan mı yaratıldılar? Yoksa onlar mı kendilerini yaratanlardır? Yoksa gökleri ve yeri onlar mı yarattılar? Hayır! Onlar, (Allah'ın azabına) inanmıyorlar."[1]

Bir arap şâir de bu konuda şöyle demiştir:

وَفِي كُلِّ شَيْءٍ لَـهُ آيَـةٌ　　　تَـدُلُّ عَلَى أَنَّـهُ وَاحِـدُ

"Her şeyde O'nun bir olduğuna delâlet eden bir alâmet vardır."[2]

Bu hakikate cevap vermek kaçınılmaz olunca inkârcılar, yaratıcının varlığına cevap vermekte çelişkiye düşmüşlerdir.

Bu inkârcılar bazen: "Bitkiler, hayvanlar ve cansızlar gibi eşyalardan ibâret olan bu âlem, tabiatın bir sonucu olarak bulunmuştur, derler.Bu varlıklar yani bitkiler, hayvanlar ve cansızlar, onlara göre tabiattır ve tabiat da kendi kendini yoktan var etmiştir.!!"

Veya bazen: "Tabiat; sıcaklık, soğukluk, nemlilik, kuruluk, yumuşaklık ve sertlik gibi eşyaların özelliklerden ibârettir. Hareketlilik, hareketsizlik, gelişme, karşılıklı evlenme ve çoğalma gibi bu değişiklikler ve vasıflar,-iddiâlarına göre- tabiatın tâ kendisidir ve eşyaları yoktan var eden de bunlardır!!"

Bu söz, her iki durumda da bâtıl bir sözdür. Zira birinci görüşe göre tabiat, -onların söylediklerine göre- hem yaratıcı, hem de yaratılan durumundadır.Dolayısıyla yeryüzü, yeryüzünü, gök de göğü yaratmıştır. Diğer varlıklar da aynen böyle birbirlerini yaratmışlardır.!! Böyle bir şeyin olması, imkânsızdır.

Kainattaki mahlûkatın tabiattan meydana gelmesi bu görüşe göre imkânsız ise, ikinci görüşe göre imkânsız olması daha fazladır. Çünkü bir şeyin kendisi,kendini yaratmaktan âcizse, kendi sıfatını yaratmaktan âciz olması daha önce gelir. Çünkü sıfatın varlığı, o sıfatın sahibinin varlığına bağlıdır. O halde sıfat, sahibine muhtaç bir durumdayken kendi sahibini nasıl yaratabilir?!

[1] Tûr Sûresi: 35-36

[2] Ebu'l-Atâhiye'ye nisbet edilen bu beyit, İbn-i'l-Mu'tez'e âittir.

Mevsufun (vasfedilenin) sonradan meydana gelmesi delille sâbit olursa, sıfatın da sonradan meydana gelmesi gerekir.

Ayrıca tabiat hiçbir şey hissetmez. Dolayısıyla o, sadece bir alettir. O halde nasıl olur da eşsiz, son derece ustalıkla, hikmetli ve birbirine bağlı bir şekilde olan bu büyük fiiller tabattan meydana gelebilir?

Üstelik tabiat kelimesi, lafız olarak yaratılan anlamındadır, yaratan anlamında değildir. Çünkü tabiat kelimesi, Arapçada (فَعِيلَـةٌ) feîle kökünden gelmektedir. Yani kalıba sokulmuş ve şekil verilmiş demektir, yoksa kalıba sokan ve şekil veren anlamında değildir.

Bunun benzeri arapçada katîle kelimesi, mektûle yani öldürülen, zebîha kelimesi ise mezbûha yani boğazlanan anlamındadır.

Bu inkârcılardan bazıları şöyle derler:

"Bu kainat, bir tesadüf yoluyla meydana gelmektedir. Yani kainatta tesadüf yoluyla meydana gelen zerrecikler vee parçacıkların biraraya gelmesi, onu çekip çeviren bir yaratıcı ve hikmet sahibi birisi olmadan hayatın kendiliğinden ortaya çıkmasına yol açmaktadır!!"

Bu söz, akıl ve ve fıtratın reddettiği bâtıl bir sözdür. Çünkü sen, yörüngeleri, yeryüzü, gökyüzü ve bunların içerisinde bu incelik ve akla hayranlık veren bir düzenlilikle seyreden mahlûkata baktığında, bütün bunların ancak yaratan ve hikmet sahibi olan Allah Teâlâ tarafından meydana geldiği sana açıkça belli olur.

İbn-i Kayyim -Allah ondan râzı olsun- şöyle demiştir:

"İnkârcıya şunu sor bakalım: Aletleriyle bünyesi sağlamlaştırılan, cihazları en güzel ve mükemmel bir şekilde takdir edilen, ona bakanın özünde ve dış yapısında bir bozukluk görmediği,nehrin üzerine kurulan, dönen su çarkı hakkında ne dersin. İçerisinde her türlü meyve ve ürünlerin bulunduğu büyük bir bahçenin üzerine kurulmuş bulunan bu su çarkı, bahçenin ihtiyacı olan suyu sulamaktadır.Bu bahçenin üzerinde onunla ilgilinen, onun bakımını üstlenen ve onun yararına olan her şeyi yapan birisi bulunmakta, bahçede hiçbir düzensizlik olmamakta, bu kimse bahçenin meyvelerini bozmamakta, sonra da bu bahçe zamanı geldiğinde ihtiyaç ve zaruretlerine göre ürünlerini gerekli yerlere taksim etmekte, meyvelerden her sınıfı ayrı ayrı taksim etmekte ve taksimini sürekli olarak bu şekilde yapmaktadır. Bütün bunların herhangi bir yapıcısı, irâdesi ile hareket eden ve çekip çevireni olmadan tesadüfen olduğunu, hatta bu su çarkının, bahçenin ve bütün bunların hiçbir yapanı, bakanı ve çekip çevireni olmadan tesadüfen meydana geldiğini söyleyebilir misin? Tesadüf olsa, aklın sana bu konuda ne derdi? dersin. Sana ne fetvâ verir ve seni

neye yönlendirirdi? Fakat azîz ve hakîm olan Allah Teâlâ'nın hikmeti gereği, görmeyen gözleri yarattığı gibi, görmeyen kör kalpler de yaratmıştır ki bu kapler, hayvanların bakışı gibi bu hayranlık veren âyetleri görememektedirler."[1]

ULÛHİYET TEVHÎDİ:

Bütün ibâdetlerde Allah Teâlâ'yı birlemek (her türlü ibâdeti yalnızca Allah Teâlâ'ya yapmak) demektir.

Ulûhiyet; ibâdet anlamındadır. **İlâh** ise; ma'bud yani ibâdet edilen anlamındadır. Bundan dolayı tevhîdin bu türüne, ibâdet tevhîdi denilir.

Yine bu tevhîde, irâde ve kasıt tevhîdi, talep tevhîdi de denilir.

Sözlük olarak ibâdet: Boyun eğmek demektir.Arapçada "muabbed yol" denildiğinde, üzerine ayaklarla basılmış yol anlaşılır.

Terim olarak ibâdet: İslâm âlimlerinin bu konudaki tanımları farklı olmakla birlikte kelimenin anlamı konusunda ittifak etmişlerdir.

Bir gurup âlim, ibâdeti şöyle tanımlamıştır:

"İbâdet; her zaman örfün uygun gördüğü veya aklın gerekli kıldığı şeyler olmasına bakılmaksızın (örfe ve akla uygun olması şart olmayan) dînen emredilen şeydir."

Bazı âlimler ise ibâdeti şöyle tanımlamışlardır:

"İbâdet; sevgi ile birlikte boyun eğmekte (emrine itaat etmekte) kemâle ermek demektir."[2]

Şeyhulislâm İbn-i Teymiyye -Allah ona rahmet etsin- ise ibâdeti şöyle tanımlamıştır:

"İbâdet; Allah'ın hoşuna giden ve O'nun râzı olduğu, gizli ve açık her türlü söz ve amelleri içeren büyük bir anlamdır."[3]

---

[1] İbn-i Kayyim'in sözü burada bitmiştir.Bkz: İbn-i Kayyim;"Miftâhu Dâris-Seâdeh; c:1, s: 214.

[2] İmam İbn-i Kayyim -Allah ona rahmet etsin- "el-Kâfiyetu'ş-Şâfiye" adlı Nûniyyesinde şöyle demiştir:

وَعِبادَةُ الرَّحْمَنِ غايَةُ حُبِّهِ مَعْ ذُلِّ عابِدِهِ هُماَ قُطْبانِ

وَعَلَيْهِماَ فَلَكُ الْعِبادَةِ دائِرٌ ماَ دارَ حَتَّى قامَتِ الْقُطْبانِ

"Rahmân'a ibâdet, O'na ibâdet edenin boyun eğmekle birlikte sevgide zirveye ulaşmasıdır ki, boyun eğme ve sonsuz sevgi, ibâdetin iki kutup noktasıdır.

İbâdetin yörüncesi, bu iki kutup çevresinde devam etmedikçe bu iki kutup (boyun eğme ve sonsuz sevgi) ayakta durmaz." Bkz: "Nûniyye Şerhi".Yazarı: Ahmed b. İsa eş-Şakrî. c: 1, s: 352. ve "Medâricus-Sâlikîn". c: 1, s: 85.

[3] "Kulluk Risâlesi". Bu risâle, "Mecmûul-Fetâvâ"; c: 10, sayfa:149 dâhilindedir.

Şeyhulislâm İbn-i Teymiyye'nin -Allah ona rahmet etsin- bu tanımlaması daha ince ve daha kapsamlıdır. Çünkü dînin hepsi, ibâdete dâhildir.

İbâdeti; sevgi ile birlikte boyun eğmekte (emrine itaat etmekte) kemâle ermek' şeklindeki tanımı; tam bir sevgi ve tam bir boyun eğme, sevilene itaat etmeyi ve ona boyun eğmeyi içerir.Bu sebeple kulu sevdiğine boyun eğdiren şey, sevgi ve itaattir. Kulun Rabbine itaati ise, onun Rabbini sevmesine ve O'na boyun eğmesine göredir.Dolayısıyla kulun Rabbini sevmesi ve O'na boyun eğmesi; yalnızca O'na ibâdet etmesini ve O'na hiçbir şeyi ortak koşmamasını gerektirir.

Buna göre emredilen ibâdet, boyun eğme (itaat) ve sevgi (muhabbet) anlamını içeren ibâdettir.

İbâdet de üç rüknü içerir. Bunlar:

Sevgi, ümit ve korku (recâ, muhabbet ve havf). Bu üç rüknün birlikte olması gerekir. Kim, bunlardan sadece birisine bağlı kalırsa, tam anlamıyla Allah'a ibâdet etmiş sayılmaz. Örneğin sadece severek Allah Teâlâ'ya yapılan ibâdet, birçok tasavvufçunun özellikle de aşırıya giden tasavvufçuların yoludur.Sadece ümit ederek Allah Teâlâ'ya yapılan ibâdet, Mürcie mezhebinin aşırıya gidenlerinin yoludur.Sadece korkarak Allah Teâlâ'ya yapılan ibâdet ise, Hâricîlerin yoludur.

Boyun eğmekten (itaatten) soyutlanmış sade bir sevgi, ibâdet sayılmaz.Kim, bir şeyi sever de ona boyun eğmezse, ona ibâdet etmiş olmaz. Tıpkı insanın evlâdını veya arkadaşını sevmesi gibi....

Aynı şekilde sevgiden soyutlanmış sade bir boyun eğme (itaat) de, ibâdet olmaz. Tıpkı bir kimsenin, şerrinden korunmak için devlet başkanına veya zâlime itaat etmesi gibi.

Bu içindir ki, Allah Teâlâ'ya ibâdet etmek için bu ikisinden birinin olması yeterli değildir. Aksine Allah Teâlâ'nın, kuluna her şeyden daha sevimli gelmesi ve Allah Teâlâ'nın, kulunun nezdinde her şeyden daha büyük olması gerekir. Allah Teâlâ'nın korkusu ve haşyeti, herkesin korkusundan önce olması gerekir.

Allah Teâlâ'nın en çok hoşuna giden ve O'nun râzı olduğu, uğruna cinleri ve insanları yarattığı şey, ibâdetin tâ kendisidir.

Nitekim Allah Teâlâ bu konuda şöyle buyurmuştur:

﴿ وَمَا خَلَقْتُ ٱلْجِنَّ وَٱلْإِنسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ ﴿٥٦﴾ ﴾ [سورة الذّاريات الآيـة: ٥٦]

"**Ben, cinleri ve insanları ancak bana ibâdet etsinler diye yarattım.**"[1]

Allah Teâlâ, bütün elçileri, bu ibâdeti gerçekleştirmek için göndermiştir.

Nitekim Allah Teâlâ bu konuda şöyle buyurmuştur:

﴿ وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِي كُلِّ أُمَّةٍ رَّسُولًا أَنِ اعْبُدُوا اللَّهَ وَاجْتَنِبُوا الطَّاغُوتَ ... ﴾

[سورة النحل الآية :٣٦]

"**Andolsun ki biz,** (geçmişte) **her ümmete** (topluluğa) **bir elçi gönderdik** (ve ona şöyle söylemesini emrettik): **'Yalnızca Allah'a ibâdet edin ve Tâğûta ibâdet etmekten sakının.**"[2]

İbâdetin birçok türü vardır.Örneğin namaz,zekât, oruç, hac, doğru sözlülük, emânete riâyet, ana-babaya iyilik, yakın akrabaya iyilik, ahde vefâ, iyiliği emretme, kötülükten yasaklama,kâfir ve münâfıklara karşı cihad,yetimlere,miskinlere, yolda kalmışlara, kölelere ve hayvanlara iyilik yapma, duâ, zikir ve Kur'an okuma gibi... Bütün bunlar, ibâdettir.

Aynı şekilde Allah'ı sevmek, elçisi Muhammed -sallallahu aleyhi ve sellem-'i sevmek,Allah'tan korkmak,Allah'a dönmek,kurban kesmek, adakta bulunmak,istiâze (Allah'a sığınmak), yardım istemek ve imdat dilemek... Bütün bunlar, ibâdettir.

Bu sebeple bütün ibâdetlerin yalnızca Allah Teâlâ'ya yapılması ve O'na ortak koşulmaması gerekir.Kim, Allah'tan başkasına yalvarmak, Allah'tan başkasına kurban kesmek veya adak adamak, ölüden ya da hayatta olduğu halde Allah'tan başkasının gücünün yetmediği bir konuda insandan yardım istemek veya ondan imdât dilemek gibi, ibâdet türlerinden herhangi birisini Allah'tan başkasını yaparsa, Allah'a büyük şirk koşmuş ve Allah Teâlâ'nın ancak tevbeyle bağışlayacağı büyük bir günahı işlemiş olur. Bu tür ibâdeti ister bir puta, ister bir ağaca, ister bir taşa, ister bir peygambere veya ister ölü ya da hayatta olan bir veliye yapsın, -tıpkı günümüzde bazı insanların türbelerin yanında yaptıkları gibi-, Allah Teâlâ, ister kendisine yakın bir melek olsun, ister Allah tarafından gönderilen bir peygamber olsun, ister bir veli olsun, isterse başka birisi olsun, ibâdette birisinin kendisine ortak koşmasını asla bağışlamaz.

Nitekim Allah Teâlâ bu konuda şöyle buyurmuştur:

[1] Zâriyât Sûresi: 56-58
[2] Nahl Sûresi: 36

﴿ إِنَّ ٱللَّهَ لَا يَغۡفِرُ أَن يُشۡرَكَ بِهِۦ وَيَغۡفِرُ مَا دُونَ ذَٰلِكَ لِمَن يَشَآءُۚ وَمَن يُشۡرِكۡ بِٱللَّهِ فَقَدِ ٱفۡتَرَىٰٓ إِثۡمًا عَظِيمًا ﴿٤٨﴾ ﴾ [سورة النساء الآية :٤٨]

"Şüphesiz ki Allah, kendisine ortak koşulmasını (ve inkârı) asla bağışlamaz. Bunun dışındaki günahları dilediğine bağışlar. Kim, Allah'a şirk koşarsa, büyük bir günahla iftirâ etmiş olur."[1]

Yine, şöyle buyurmuştur:

﴿ وَأَنَّ ٱلۡمَسَٰجِدَ لِلَّهِ فَلَا تَدۡعُواْ مَعَ ٱللَّهِ أَحَدٗا ﴿١٨﴾ ﴾ [سورة الجن الآية: ١٨]

"Muhakkak ki mescidler, Allah('a ibâdet etmek) içindir. Öyleyse (oralarda) Allah ile beraber başkasına ibâdet etmeyin."[2]

Yine, şöyle buyurmuştur:

﴿ ۞ وَٱعۡبُدُواْ ٱللَّهَ وَلَا تُشۡرِكُواْ بِهِۦ شَيۡـٔٗاۖ ... ﴾ [سورة النساء من الآية :٣٦]

"(Ey insan!) Rabbin sadece kendisine ibâdet etmenizi ve ana-babanıza iyi davranmanızı kesin bir şekilde emretti."[3]

Çok üzülerek ifâde etmek gerekir ki günümüzde bazı ülkelerde müslüman olduklarını iddiâ edenler, kabirleri Allah'ın dışında ibâdet edilen putlar haline getirmişlerdir.Bu kimselerden birisi, kabrin yanında olmasa bile, herhangi bir yerde Allah Teâlâ'dan başkasına yalvarıp yakarabilmektedir.

Tıpkı onlardan kimisi ayağa kalkarken veya garip bir sürprizle karşılaştığı zaman:

"Yâ Rasûlallah!" veya "Meded Yâ Rasûlallah!" ya da "Meded Yâ Filan!" demesi gibi.

Bu kimseler, bunu söylemekten yasaklandıklarında şöyle derler:

"Biz bunların hiçbir şeye güçlerinin yetmediğini zaten biliyoruz. Fakat bunlar, sâlih kimselerdir ve Allah katında yüksek makama sahiptirler.Bundan dolayı biz de Allah'tan onların bu yüksek makam ve şefaatlerini vesile kılarak istiyoruz!!!"

---

[1] Nisâ Sûresi:48

[2] Cin Sûresi: 18

[3] İsrâ Sûresi: 23

Bu kimseler, -Kur'an'ı okudukları halde- söyledikleri şeyin, Mekkeli müşriklerin söyledikleri şeyin aynısı olduğunu ya unuttular ya da unutmaya çalıştılar.

Nitekim Allah Teâlâ, Kur'an'da bu durumu zikretmiş ve şöyle buyurmuştur:

﴿ وَيَعۡبُدُونَ مِن دُونِ ٱللَّهِ مَا لَا يَضُرُّهُمۡ وَلَا يَنفَعُهُمۡ وَيَقُولُونَ هَٰٓؤُلَآءِ شُفَعَٰٓؤُنَا عِندَ ٱللَّهِۚ قُلۡ أَتُنَبِّـُٔونَ ٱللَّهَ بِمَا لَا يَعۡلَمُ فِي ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَلَا فِي ٱلۡأَرۡضِۚ سُبۡحَٰنَهُۥ وَتَعَٰلَىٰ عَمَّا يُشۡرِكُونَ ١٨ ﴾ [سورة يونس الآية :١٨]

"Onlar (müşrikler), Allah'ı bırakıp da kendilerine zarar veya fayda vermeyen şeylere tapıyorlar ve: 'Bunlar, Allah katında bizim şefaatçılarımızdır' diyorlar. (Ey elçi! Onlara) de ki: Siz, (şefaatçılarla ilgili) göklerde ve yerde bilmediği bir şeyi mi Allah'a haber veriyorsunuz? O, onların (ibâdette kendisine) ortak koştukları şeylerden münezzehtir."[1]

Yine, şöyle buyurmuştur:

﴿ أَلَا لِلَّهِ ٱلدِّينُ ٱلۡخَالِصُۚ وَٱلَّذِينَ ٱتَّخَذُواْ مِن دُونِهِۦٓ أَوۡلِيَآءَ مَا نَعۡبُدُهُمۡ إِلَّا لِيُقَرِّبُونَآ إِلَى ٱللَّهِ زُلۡفَىٰٓ إِنَّ ٱللَّهَ يَحۡكُمُ بَيۡنَهُمۡ فِي مَا هُمۡ فِيهِ يَخۡتَلِفُونَۗ إِنَّ ٱللَّهَ لَا يَهۡدِي مَنۡ هُوَ كَٰذِبٞ كَفَّارٞ ٣ ﴾ [سورة الزمر الآية :٣]

"Dikkat edin! Hâlis dîn, yalnızca Allah'ındır. Allah'ı bırakıp da kendilerine birtakım dostlar edinenler: Biz, onlara (putlara), ancak bizi Allah'a iyice yaklaştırsınlar diye ibâdet ediyoruz (derler). Muhakkak ki Allah, ayrılığa düştükleri şeylerde (kıyâmet günü) onların (mü'minlerle müşriklerin) aralarında hükmünü (herkese hak ettiğini) verecektir. Şüphesiz ki Allah, (kendisine) iftirâ eden ve (âyetlerini) inkâr edeni asla doğru yola iletmez."[2]

Müşrikler, ihtiyaçlarını gidermeleri için evliyânın kendileri ile Allah arasında sadece vasıtalar olduklarına inandıkları halde,Allah Teâlâ onları yalancı kâfirler diye adlandımıştır. İşte bu, günümüzde kabirlerde yatan ölülere yalvarıp yakararak onlara ibâdet edenlerin söyledikleri şeyin tâ kendisidir.

---

[1] Yûnus Sûresi: 18
[2] Zümer Sûresi: 3

﴿...كَذَٰلِكَ قَالَ ٱلَّذِينَ مِن قَبۡلِهِم مِّثۡلَ قَوۡلِهِمۡۘ تَشَٰبَهَتۡ قُلُوبُهُمۡۗ...﴾

[سورة البقرة الآية :١١٨]

"Onlardan öncekiler de tıpkı onların dediklerini demişlerdi. Onların kalpleri nasıl da birbirine benzedi."[1]

İslâm âlimlerinin bu çirkin şirki reddetmesi ve onu insanlara açıkça beyan etmesi gerekir.Müslüman devlet başkanlarının da bu putları yıkıp ülkelerini,özellikle de mescitleri, bu putlardan temizlemeleri gerekir.

Nitekim birçok ıslahatçı imam, bu şirki şiddetle reddedip insanları ondan yasaklamış ve uyarmıştır. İşte bu imamlardan bazıları şunlardır:

1. Şeyhulislâm İbn-i Teymiyye (ölümü: Hicrî 728).
2. Öğrencisi İbn-i Kayyim (ölümü: Hicrî 751).
3. Muhammed b. Süleyman Temîmî (ölümü: Hicrî 1206).
4. Muhammed b. İsmail San'anî (ölümü: Hicrî 1182).
5. Muhammed b. Ali Şevkânî (ölümü: Hicrî 1250).

Eski ve yeni daha birçok imam vardır ve yazdıkları bu eserleri elimizin altındadır.

İmam Şevkânî "Neylu'l-Evtâr" adlı eserinde bu konuda şöyle demiştir:

"Kabirlerin üzerine kubbeler yapmak ve buraları güzelleştirmek gibi, İslâm'ın kan ağladığı nice zararlar yaygın hâle gelmiştir.Bu zararlardan birisi, kâfirlerin putlarına inandıkları gibi, câhil kimselerin de bunlara inanmasıdır.Bundan daha büyüğü, bu câhillerin, kabirlerde yatanların, yarar sağlamaya ve zararı gidermeye güç yetirdiklerini zannetmeleridir.Bundan dolayı onlar, bu yerleri ihtiyaçlarını gidermek ve isteklerini yerine getirmek için dâima yöneldikleri yerler haline getirerek kulların Rablerinden istedikleri şeyleri kabirlerde yatanlardan istemiş, buraları ziyaret etmek amacıyla da yolculuğa çıkmış ve bu türbelere el-yüz sürerek onlardan yardım dilemişlerdir. Kısacası, câhiliye dönemindeki Arapların putlara karşı yaptıkları her şeyi bu câhil kimseler de yapmışlardır. Bu durumu, Allah Teâlâ'ya havâle ederiz.

[1] Bakara Sûresi: 118

Bu iğrenç münker ve korkunç küfre rağmen, Allah için buğzeden ve O'nun hanîf dînini savunmak için bu durumu kıskanacak ne bir âlim, ne bir öğrenci, ne bir emir, ne bir vezir, ne de bir kral bulabiliyoruz!!

Şüphe edilemeyecek kadar birçok yönden bize ulaşan haberler, kabirlerde yatanlara ibâdet eden bu kabircilerin birçoğu, hasmı tarafından yemîn etmeye zorlandığında, yalan yere Allah'ın adına yemîn etmekten çekinmemiştir. Bundan sonra kendisine "Şeyhin adına ve falanca veliye inandığın inanç üzerine yemîn et" dendiğinde şaşırıp kalarak yemîn etmemiş ve hakkı itiraf etmiştir. İşte bu, onların şirkinin "Allah, ikinin ikincisidir" veya "Allah, üçün üçüncüsüdür" diyen hıristiyanların şirkinin üzerine ulaştığına en açık delildir.

Ey İslâm âlimleri! Ey müslüman devlet başkanları!

İslâm için, küfürden daha korkunç bir musîbet var mıdır?

Bu dîn için, Allah'tan başkasına ibâdet etmekten daha zararlı bir belâ var mıdır?

Müslümanların başına gelen bu musîbete denk olan başka bir musîbet var mıdır?

Bu açık şirki reddetmek farz değil ise, reddedilmesi gereken bu münkerden başka bir münker var mıdır?

لَقَدْ أَسْمَعْتَ لَوْ نَادَيْتَ حَياًّ   وَلَكِنْ لاَ حَياةَ لِمَنْ تُنَادِي

وَلَوْ نَاراً نَفَخْتَ بِهاَ أَضاَءَتْ   وَلَكِنْ أَنْتَ تَنْفُخُ فِي رَمادِي

"Sen, hayatta olana seslenmiş olsaydın ona işittirirdin. Fakat sen, hayatta olmayana sesleniyorsun.

Şayet ateşe üflemiş olsaydın, ateş ortalığı aydınlatırdı. Fakat sen, küle üflüyorsun.[1]"[2]

Musîbet İmam Şevkânî'den sonra daha da artmış ve onun vasfettiğinden daha korkunç bir hâle gelmiştir.

Lâ havle velâ kuvvete illâ billahil-aliyyil-azîm.

---

[1] Bu iki beyit, Amr b. Ma'dî Kerib'e âittir. Aynı zamanda Abdurrahman b. el-Hakem ve Dureyd b. Sımme'ye âit olduğu da rivâyet edilmiştir. Allah Teâlâ en iyi bilendir.

[2] İmam Şevkânî'nin -Allah ona rahmet etsin- sözü burada sona ermiştir. "Neylu'l-Evtâr"; c: 4. s: 401-402.

ULÛHİYET TEVHÎDİ İLE RUBÛBİYET TEVHÎDİ ARASINDAKİ BAĞ

Ulûhiyet tevhîdi ile Rubûbiyet tevhîdinin birbiriyle bağlantısı:

Rubûbiyet tevhîdi, Ulûhiyet tevhîdini gerektirir. Bunun anlamı; Rubûbiyet tevhîdini ikrar etmek, Ulûhiyet tevhîdini de ikrar etmeyi ve onu yerine getirmeyi gerektirir, demektir.

Allah Teâlâ'nın kendisinin Rabbi, yaratıcısı ve bütün işlerini çekip çeviren olduğunu bilen kimsenin, yalnızca O'na ibâdet etmesi ve O'na hiçbir şeyi ortak koşmaması gerekir.

Ulûhiyet tevhîdi, Rubûbiyet tevhîdini de içerir. Bunun anlamı; Rubûbiyet tevhîdi, Ulûhiyet tevhîdine girer.Yalnızca Allah Teâlâ'ya ibâdet eden ve O'na hiçbir şeyi ortak koşmayan kimsenin, O'nun, kendisinin Rabbi ve yaratıcısı olduğuna inanması da gerekir.

Nitekim İbrahim Halil -aleyhissalâtu vesselâm- şöyle demişti:

﴿قَالَ أَفَرَءَيْتُم مَّا كُنتُمْ تَعْبُدُونَ ﴿٧٥﴾ أَنتُمْ وَءَابَآؤُكُمُ ٱلْأَقْدَمُونَ ﴿٧٦﴾ فَإِنَّهُمْ عَدُوٌّ
لِّىٓ إِلَّا رَبَّ ٱلْعَٰلَمِينَ ﴿٧٧﴾ ٱلَّذِى خَلَقَنِى فَهُوَ يَهْدِينِ ﴿٧٨﴾ وَٱلَّذِى هُوَ يُطْعِمُنِى وَيَسْقِينِ ﴿٧٩﴾
وَإِذَا مَرِضْتُ فَهُوَ يَشْفِينِ ﴿٨٠﴾ وَٱلَّذِى يُمِيتُنِى ثُمَّ يُحْيِينِ ﴿٨١﴾ وَٱلَّذِىٓ أَطْمَعُ أَن يَغْفِرَ
لِى خَطِيٓـَٔتِى يَوْمَ ٱلدِّينِ ﴿٨٢﴾﴾ [سورة الشعراء الآيات: ٧٥-٨٢]

"(İbrahim) **demişti ki: Sizin ve** (sizden) **önceki atalarınızın neye ibâdet ettiklerini görüyor** (düşünüyor) **musunuz? İyi bilin ki onlar** (Allah'ın dışında ibâdet ettiğiniz) **benim düşmanımdır; ancak âlemlerin Rabbi müstesnâ** (ben, yalnızca O'na ibâdet ederim)**. Beni** (en güzel bir şekilde) **yaratan ve bana doğru yolu gösteren O'dur. Bana yediren ve içiren O'dur. Hastalandığımda bana şifâ veren O'dur. Beni** (dünyada rûhumu alarak) **öldürecek, sonra da** (kıyâmet gününde) **diriltecek olan O'dur. Dîn günü, günahlarımı bağışlayacağını ümit ettiğim O'dur.**"[1]

Ulûhiyet ve Rubûbiyet, kimi zaman birlikte zikredilir, anlam olarak birbirinden ayrılır ve biri, bir diğerinin tamamlayıcısı olur. Çünkü aslolan, atfedilen şeyin farklı ve değişken olmasıdır.

Tıpkı şu âyetlerde olduğu gibi:

---

[1] Şuara Sûresi: 75-82

﴿قُلۡ أَعُوذُ بِرَبِّ ٱلنَّاسِ ۝١ مَلِكِ ٱلنَّاسِ ۝٢ إِلَٰهِ ٱلنَّاسِ ۝٣﴾

[سورة الناس الآيـات:١-٣]

"(Ey elçi!) De ki: İnsanların Rabbine, insanların melikine, insanların ilâhına sığınırım."[1]

Buna göre Rab:Mâlik ve yarattıklarında dilediği gibi tasarrufta bulunan anlamındadır.

İlâh ise; ibâdete lâyık yegâne gerçek mâbûd (ibâdet edilen) anlamındadır.

Kimi zaman Ulûhiyet ve Rubûbiyet kelimeleri, biri diğerinden ayrı olarak zikredilir, anlam olarak birleşir ve biri diğerine dâhil olur.

Tıpkı münker ve nekir adlı iki meleğin kabirde ölüye gelerek:

"Rabbin kimdir?" demesidir ki bunun anlamı: "İlâhın ve yaratanın kimdir?" demektir.

Allah Teâlâ'nın şu sözleri de bunun gibidir:

﴿ٱلَّذِينَ أُخۡرِجُواْ مِن دِيَٰرِهِم بِغَيۡرِ حَقٍّ إِلَّآ أَن يَقُولُواْ رَبُّنَا ٱللَّهُۗ ...﴾

[سورة الحج من الآية :٤٠]

"Onlar, sırf (müslüman oldukları ve) 'Rabbimiz Allah'tır' dedikleri için haksız yere yurtlarından çıkarılan kimselerdir."[2]

﴿قُلۡ أَغَيۡرَ ٱللَّهِ أَبۡغِي رَبّٗا وَهُوَ رَبُّ كُلِّ شَيۡءٖۚ ...﴾ [سورة الأنعام الآية :١٦٤]

"(Ey elçi! O müşriklere) de ki: Allah her şeyin Rabbi iken ben O'ndan başka bir Rab mi isteyeyim."[3]

﴿إِنَّ ٱلَّذِينَ قَالُواْ رَبُّنَا ٱللَّهُ ثُمَّ ٱسۡتَقَٰمُواْ تَتَنَزَّلُ عَلَيۡهِمُ ٱلۡمَلَٰٓئِكَةُ أَلَّا تَخَافُواْ وَلَا تَحۡزَنُواْ وَأَبۡشِرُواْ بِٱلۡجَنَّةِ ٱلَّتِي كُنتُمۡ تُوعَدُونَ ۝٣٠﴾ [سورة فصلت الآية :٣٠]

---

[1] Nâs Sûresi: 1-3

[2] Hac Sûresi: 40

[3] En'âm Sûresi: 164

"**Şüphesiz ki Rabbimiz Allah'tır deyip sonra da** (O'nun dîni üzere) **dosdoğru yürüyenlerin üzerine** (ölüm anında) **melekler iner** (ve onlara şöyle derler: Ölüm ve sonrasından) **korkmayın,** (arkanızda bıraktığınız dünya işlerine de) **üzülmeyin. Va'dolunduğunuz cennetle sevinin.**"[1]

Bu âyetlerde geçen Rab kelimesi, ilâh anlamındadır.

Allah Teâlâ tarafından gönderilen elçilerin dâvet ettiği tevhîd, Ulûhiyet tevhîdidir. Çünkü Rubûbiyet tevhîdini gelmiş-geçmiş bütün milletler kabul etmişlerdir. Bu tevhîdi anormal insanlardan başka hiç kimse inkâr etmemiştir. Bunu da sadece görünüşte inkâr etmişlerdir. Fakat sadece bu tevhîdi kabul etmek, (îmân için) yeterli değildir. Çünkü bu tevhîdi İblis de kabul etmişti.

Nitekim Allah Teâlâ İblis'in şöyle dediğini haber vermiştir:

﴿ قَالَ رَبِّ بِمَآ أَغۡوَيۡتَنِي لَأُزَيِّنَنَّ لَهُمۡ فِي ٱلۡأَرۡضِ وَلَأُغۡوِيَنَّهُمۡ أَجۡمَعِينَ ٣٩ ﴾

[سورة الحجر الآية: ٣٩]

"(İblis) **dedi ki: Rabbim! Beni azdırmana karşılık olarak ben de yeryüzünde onlara** (insanlara, günahları) **süsleyeceğim ve onların hepsini mutlaka** (hidâyet yolundan) **azdırcacağım.**"[2]

Kendilerine Allah'ın elçisi Muhammed -sallallahu aleyhi ve sellem-'in gönderildiği Mekkeli müşrikler bile Rubûbiyet tevhîdini ikrar etmişlerdi. Bu konuya delâlet eden apaçık birçok âyet gelmiştir.

Nitekim Allah Teâlâ bu konuda şöyle buyurmuştur:

﴿ وَلَئِن سَأَلۡتَهُم مَّنۡ خَلَقَهُمۡ لَيَقُولُنَّ ٱللَّهُۖ فَأَنَّىٰ يُؤۡفَكُونَ ٨٧ ﴾ [سورة الزخرف الآية: ٨٧]

"(Ey elçi!) **Onlara** (müşriklere) **kendilerini kimin yarattığını sorarsan,** '(Bizi) **muhakkak ki Allah** (yarattı)' **diyeceklerdir. O halde nasıl da** (Allah'a ibâdetten) **saptırılıyor** (ve O'na başkasını ortak koşuyor)**sunuz.**"[3]

Kim, sadece Rubûbiyet tevhîdini ikrar ederse, müslüman olmaz ve Ulûhiyet tevhîdini ikrar edip yalnızca Allah'a ibâdet etmedikçe de kanını ve malını dokunulmaz kılmaz.

---

[1] Fussilet Sûresi: 30
[2] Hicr Sûresi: 39
[3] Zuhruf Sûresi: 87

Böylelikle kullardan ikrar etmeleri istenen tevhîdin, Allah Teâlâ'nın her şeyi yaratan ve kâinattaki işleri çekip çeviren olduğunu ikrar etmek olduğunu iddiâ eden kelâm ve tasavvuf âlimlerinin görüşlerinin bâtıl olduğu açıkça anlaşılmaktadır.Onlara göre bunu ikrar eden müslüman olur. Onun içindir ki onlar, akâid konusunda yazdıkları kitaplarda tevhîdi, sadece Rubûbiyet tevhîdine uyan tanımla tanımlamaktadırlar.

Örneğin onlar:

"Tevhîd, Allah'ın varlığını, O'nun yaratıcı ve rızık veren olduğunu kabul etmektir" demekte ve daha sonra Rubûbiyet tevhîdi hakkındaki delilleri sunmaktadırlar!

Şeyhulislâm İbn-i Teymiyye -Allah ona rahmet etsin- bu konuda şöyle demiştir:

"Kelâm ve Allah'ı tanımaya vesile olan yollar hakkında yazılan kitaplarda tevhîdi kabul eden kelâmcıların genelinin amacı, tevhîdi üç kısma ayırmaktır. Onlar şöyle demektedirler:

1. Allah Teâlâ, zâtında (vahdâniyyetinde) birdir, O'nun ortağı yoktur.

2. Allah Teâlâ, sıfatlarında birdir, O'nun benzeri yoktur.

3. Allah Teâlâ, fiillerinde birdir, O'nun ortağı yoktur.

Onlara göre bu üçünün en meşhûru, üçüncü olanıdır. Yani Allah Teâlâ, fiillerinde birdir,O'nun ortağı yoktur.Bunun anlamı, kâinatı yaratan birdir.Onlar bu konuda imkansızlık (temânu') delili yani kâinatta iki ilâhın olmasının imkânsız oluşu delilini gerekçe göstermektedirler. Onlar, istenen tevhîdin bu tevhîd ve lâ ilâhe illallahın anlamının da Rubûbiyet tevhîdi olduğunu zannetmektedirler. Öyle ki onlar, Ulûhiyeti yoktan var eden kudret olarak anlamışlardır.

Bilindiği gibi, kendilerine Muhammed -sallallahu aleyhi ve sellem- gönderilen müşrik Araplar bu konuda ona aykırı davranmamışlar, aksine onlar, Allah Teâlâ'nın her şeyin yaratıcısı olduğunu ikrar ediyorlardı. Hatta onlar, kaderi bile ikrar ediyorlardı.Ama buna rağmen onlar, müşrik idiler."[1]

Bu, Şeyhulislâm İbn-i Teymiyye'nin -Allah ona rahmet etsin- sözüdür. Bu söz, kullardan istenen tevhîdin, Rubûbiyet tevhîdini ikrar etmek olduğuna inanan kimselere bir cevaptır. Bunu teyid eden Allah Teâlâ'nın şu sözüdür:

[1] Geniş bilgi için Şeyhul-islâm İbn-i Teymiyye'nin "Mecmûul-Fetâvâ: 3/97-98" eserine bakınız.

﴿ وَلَقَدۡ بَعَثۡنَا فِي كُلِّ أُمَّةٖ رَّسُولًا أَنِ ٱعۡبُدُواْ ٱللَّهَ وَٱجۡتَنِبُواْ ٱلطَّٰغُوتَۖ ... ﴾

[سورة النحل الآية :٣٦]

"Andolsun ki biz, (geçmişte) her ümmete (topluluğa) bir elçi gönderdik (ve ona şöyle söylemesini emrettik): 'Yalnızca Allah'a ibâdet edin ve Tâğûta ibâdet etmekten sakının."[1]

Şeyhulislâm İbn-i Teymiyye -Allah ona rahmet etsin- bu konuda yine şöyle demiştir:

"Elçilerin getirmiş oldukları tevhîd,Allah'tan başka hakkıyla ibâdete lâyık hiçbir ilâhın olmadığına şehâdet etmek ve O'ndan başkasına ibâdet etmemek demek olan Ulûhiyeti, yalnızca Allah Teâlâ için kabul etmeyi içerir."

Şeyhulislâm İbn-i Teymiyye-Allah ona rahmet etsin- devamla şöyle demiştir:

"Tevhîd ile istenen şey, bazı kelâmcılarla tasavvufçuların zannettikleri gibi, kâinatı yaratanın yalnızca Allah olduğuna inanmak demek olan Rubûbiyet tevhîdi değildir.Onlar, bunu delille kabul ettikleri takdirde, istenen tevhîdi gerçekleştirmiş olduklarını, bu tevhîde şehâdet eder de bunu yakînen bilirlerse, istenilen tevhîdi yakînen bilmiş olduklarını zannetmektedirler.

Zirâ bir kimse, Allah Teâlâ'nın lâyık olduğu sıfatları kabul eder, O'nu her türlü noksanlıklardan tenzih eder, her şeyin yaratıcısının O olduğunu ikrar eder de, Allah'tan başka hakkıyla ibâdete lâyık hiç bir ilâhın olmadığına şehâdet etmedikçe, ibâdete lâyık yegâne ilâhın yalnızca Allah Teâlâ olduğunu, sadece O'na ibâdet edilmesi ve O'na hiçbir şeyin ortak koşulmaması gerektiğini kabul etmedikçe, muvahhid sayılmaz.

İlâh: İbâdet edilmeyi hak eden mâbûd demektir.Yoksa ilâh, yoktan var etmeye gücü yeten anlamında değildir. Bir kimse, ilâh kelimesini yoktan var etmeye gücü yeten anlamında tefsir eder ve bunun ilâh kelimesine en uygun anlam olduğuna inanır, bunun kabul etmeyi de istenen tevhîd kılarsa, -ki Allah'ın sıfatları hakkında, Ebul-Hasen el-Eş'arî ve ona tâbi olan kimseler gibi kelâmcılar böyle söylemişlerdir-, Allah Teâlâ'nın, elçisi Muhammed -sallallahu aleyhi ve sellem-'i onunla gönderdiği tevhîdin hakikatini anlayamamış demektir. Çünkü Mekkeli müşrikler, her şeyi yaratanın yalnızca Allah Teâlâ olduğunu kabul ediyorlardı. Fakat buna rağmen onlar, müşrik idiler.

Nitekim Allah Teâlâ onlar hakkında şöyle buyurmuştur:

---

[1] Nahl Sûresi:36

﴿ وَمَا يُؤْمِنُ أَكْثَرُهُم بِاللَّهِ إِلَّا وَهُم مُّشْرِكُونَ ﴿١٠٦﴾ ﴾ [سورة يوسف الآية :١٠٦]

"Onların (müşriklerin) çoğu, ancak Allah'a ortak koşarak îmân ederler."[1]

Seleften bir grup âlim bu âyet hakkında şöyle demiştir:

"Onlara (müşriklere): Gökleri ve yeri kim yarattı? Diye sorsan, Allah, derler. Bununla birlikte onlar, O'ndan başkasına ibâdet ederler!!"

Nitekim Allah Teâlâ bu konuda şöyle buyurmuştur:

﴿ قُل لِّمَنِ الْأَرْضُ وَمَن فِيهَا إِن كُنتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿٨٤﴾ سَيَقُولُونَ لِلَّهِ ۚ قُلْ أَفَلَا تَذَكَّرُونَ ﴿٨٥﴾ قُلْ مَن رَّبُّ السَّمَاوَاتِ السَّبْعِ وَرَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ ﴿٨٦﴾ سَيَقُولُونَ لِلَّهِ ۚ قُلْ أَفَلَا تَتَّقُونَ ﴿٨٧﴾ قُلْ مَن بِيَدِهِ مَلَكُوتُ كُلِّ شَيْءٍ وَهُوَ يُجِيرُ وَلَا يُجَارُ عَلَيْهِ إِن كُنتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿٨٨﴾ سَيَقُولُونَ لِلَّهِ ۚ قُلْ فَأَنَّىٰ تُسْحَرُونَ ﴿٨٩﴾ ﴾

[سورة المؤمنون الآيات :٨٤-٨٩]

"(Ey elçi! Onlara) de ki: Eğer biliyorsanız (söyleyin bakalım) bu dünya ve içerisinde bulunanlar kime âittir? Onlar: (Mutlaka) Allah'a âittir, diyeceklerdir. (Onlara) de ki: O halde (O'nun yeniden diriltip hesaba çekmeye gücünün yettiğini) hiç düşünmez misiniz? (Ey elçi! Onlara): Yedi kat göklerin Rabbi ve büyük arşın Rabbi kimdir? diye sor. Onlar: (Mutlaka) Allah'a âittir, diyeceklerdir. (Onlara) de ki: O halde (O'ndan başkasına ibâdet ederseniz O'nun azabından) hiç korkmaz mısınız? (Ey elçi! Onlara) de ki: Eğer biliyorsanız, her şeye sahip olan ve her şeyi elinde bulunduran, kendisine sığınanı koruyan, ancak kendisi korunmaya muhtaç olmayan kimdir? (Yani Allah, bir kimsenin helâk olmasını dilerse, hiç kimsenin onu korumaya gücü yetmez ve Allah'ın takdir ettiği kötülüğü onun başından savmaya hiç kimsenin gücü yetmez.) Onlar: (Bütün bunlar mutlaka) Allah'ındır diyeceklerdir. (Onlara) de ki: (O halde) nasıl olur da büyüleniyor (ve Allah'a ibâdet etmekten yüz çeviriyor)sunuz?"[2]

---

[1] Yusuf Sûresi: 106

[2] Mü'minûn Sûresi: 84-89

Allah Teâlâ'nın her şeyin yaratıcısı olduğunu ikrar eden herkes; Allah Teâlâ'ya ibâdet etmiş, O'nun yoluna dâvet etmiş, O'nun rızâsı için dostlarını dost edinmiş, düşmanlarını düşman edinmiş ve elçilerine itaat etmiş demek değildir.

Müşriklerin geneli, Allah Teâlâ'nın her şeyin yaratıcısı olduğunu ikrar etmiş, Allah'a ortak koştukları şefaatçileri kabul etmiş ve Allah'a benzerler edinmişlerdir."

Şeyhulislâm İbn-i Teymiyye -Allah ona rahmet etsin- devamla şöyle demiştir:

"Bunun içindir ki bunlara uyan kimselerden kimisi, güneşe, aya ve yıldızlara secde etmekte, onlara yalvarıp yakarmakta, onlar için oruç tutmakta, ibâdet edip (bu ibâdetlerle) onlara yakınlaşmaya çalışmakta ve sonra da: Bu şirk değildir. Onların benim işlerimi çekip çevirenler olduklarına inanırsam, o takdirde şirk olur.Eğer onları bir sebep ve vesile kılarsam şirk koşmuş olmam, demektedir. İslâm dîninde herkes tarafından bilindiği gibi bu, şirktir."[1]

Dedim ki:

Bu, günümüzde kabirlerde yatan ölülere her türlü ibâdetleri yaparak onlara yakınlaşmaya çalışan kabircilerin söyledikleri şeyin tâ kendisidir. Onlar da şöyle söylemektedirler:

"Bu şirk değildir. Çünkü biz, kabirlerde yatan ölülerin yarattıklarına ve işleri çekip çevirdiklerine inanmıyoruz. Biz, onları sadece aracılar ediniyoruz!!"

[1] Şeyhul-islâm İbn-i Teymiyye'nin -Allah ona rahmet etsin- sözü burada sona ermiştir.